

VOCEA AUTORITĂȚILOR LOCALE

BULETINUL INFORMATIV AL CONGRESULUI AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA nr. 8 (25), 2015

DIALOG CU... PUMNUL ÎN GURĂ!

Microfoane închise, promisiuni de față, concluzii ratate și un dialog cu guvernarea eșuat! Primarii consideră că Pactul Social „PENTRU MOLDOVA” riscă să se transforme într-un nou FIASKO al guvernării dacă va rămâne la faza discursurilor și promisiunilor sterile și nu va cuprinde o strategie complexă de implementare a propunerilor făcute. Astfel că, în lipsa unui mecanism eficient de colectare a propunerilor și de fixare a unor termene clare de realizare a acestora, inițiativa guvernării de a găsi consens și de a scoate țara din impas va rămâne o nouă-veche manevră de a arunca praf în ochi cu declarații pompoase și promisiuni în culori roz.

PRIMARII AVERTIZEAZĂ CĂ REFORMA DESCENTRALIZĂRII E PE MARGINEA PRĂPASTIEI!

În cadrul dialogului lansat de conducerea Republica Moldova în data de 14 octombrie, conducerea și membrii CALM (Congresul Autorităților Locale din Moldova) au avertizat că reforma descentralizării se află pe marginea prăpastiei. În context, Viorel Furdui, director executiv CALM a subliniat principalele probleme cu care se confruntă APL din cauza inactivității și indiferenței autorităților centrale: ”O problemă importantă este ruptura enormă dintre clasa politică de la guvernare și administrațiile locale. Asta reiese din prioritățile și discuțiile purtate în Parlament, precum și din acțiunile nemijlocite ale Guvernului, în

care nu se regăsește nicio inițiativă a APL, chiar dacă am fost insistenți și percutanți. Un alt aspect - majoritatea recomandărilor partenerilor noștri de dezvoltare, menite să schimbe situația în bine în localități, au fost neglijate și chiar fentate. **Primul semn de alarmă și de îngrijorare, de care ar fi trebuit să țină cont clasa guvernamentală, a fost revolta primarilor din februarie 2013, atunci când peste 500 de edili au ieșit în stradă și au cerut descentralizare, au cerut reforme reale și au cerut banalul respect!** Sunt absolut de acord că e nevoie de presiune pentru a determina puterea să acționeze. Aceasta a fost o presiune foarte

CITATUL LUNII

JAMES PETTIT, AMBASADORUL SUA ÎN RM:

„Nimeni din exterior nu va veni să facă schimbările și reformele de care are nevoie Republica Moldova pentru a asigura un viitor mai bun cetățenilor săi. Pentru a deveni un stat mai puternic, Republica Moldova trebuie să depășească perioada actuală de încercări și turbulențe într-un mod în care cetățenii să simtă că sunt parte integrantă a proceselor democratice!”

Din discursul la prima sa lecție publică în fața studenților

bună pentru că în fața guvernului n-au stat pur și simplu niște oarecare, ci primari aleși care aveau în spate comunități de sute și mii de oameni, cu atât mai mult cu cât în fața au stat primari ai puterii aflate la guvernare. Vreau să menționez în mod special faptul că din cauza că nu avem reforme reale și nu există continuitate a scăzut enorm încrederea în clasa guvernamentală. Noi ne oprim întotdeauna la strategii, comisii, planuri de acțiune. Atunci când trebuie să facem un pas real, care să conducă la fortificarea autonomiei locale, staționăm lamentabil sau chiar facem mișcări inverse. O problemă importantă o reprezintă faptul că descentralizarea și reforma administrației publice nu este privită în societate ca o prioritate. În acest sens întrebarea noastră către toți guvernării și toți participanții la acest dialog este: Cine va implementa reformele, care sunt angajamente pe care și le-a asumat guvernarea atunci când a semnat

DIALOG CU... PUMNUL ÎN GURĂ!

Acordul de Asociere la UE? O altă problemă importantă care afectează foarte mult dezvoltarea Republicii Moldova o reprezintă politizarea excesivă a tuturor sferelor și a Fondurilor: Fondul de eficiență energetică, Fondul Rutier, Fondul de dezvoltare regională, ale căror resurse se repartizează după criterii politice. Constatăm lipsa unui dialog sincer dintre puterea centrală și administrația publică locală. Și în acest sens vin cu o întrebare către conducerea țării: **De ce pe parcursul ultimilor ani nu s-a organizat nicio întâlnire între președintele țării și reprezentanții administrației publice locale? Nu a vrut să discute cu primarii până acum nici prim-ministrul, nici președintele Parlamentului, nici șeful statului!** Un ultim semnal negativ către societate a fost modul în care a fost creat Consiliul pentru reforma administrației publice, unde nu se regăsește niciun reprezentant al societății civile, niciun reprezentant al administrației publice locale! Cine e responsabil pentru ceea ce se întâmplă acum în țară? Dacă e să vorbim despre administrația publică locală, eu cred că aceasta a jucat și și-a asumat rolul de tampon, împiedicând degenerarea situației la nivel național. Societatea civilă, prin faptul că a participat

mult rău, fără însă să pomenească, dar nici să recunoască, problemele cu care se confruntă societatea. Când vorbim despre reprezentanții administrației publice locale trebuie să conștientizăm faptul că, timp de zeci de ani, în Republica Moldova a fost creat un sistem absolut centralizat. Toate resursele, toate posibilitățile financiare, administrative au fost concentrate la nivel central. Anume din cauza acestei centralizări excesive un grup foarte restrâns de oameni administrează și distribuie resursele după bunul lor plac. Sunt încă foarte vii acele ședințe în cadrul cărora se repartizau banii pentru investiții și unde reprezentanții opoziției atrăgeau atenția că pentru unul și același proiect se dădeau bani de două ori mai mulți doar pentru că primarul era din partidul aflat la guvernare. În aceste condiții s-au produs chiar niște mutații la nivel de mentalitate în administrația publică locală. Dacă înainte mai contau niște principii, valori, o anumită ideologie, acum oamenii au înțeles că pentru a rezolva o problemă trebuie să fie foarte atent din ce parte bate vântul. Mai ales că, în ultimii ani, sistemul și instrumentele de presiune politică au fost folosite la maximum."

la masa rotundă, a demonstrat că-i pasa și că dorește să se implice în rezolvarea și remedierea situației deplorabile în care se află țara noastră. Totuși, felul în care s-au desfășurat discuțiile și cele ce s-au întâmplat arată că noi avem o clasă politică iresponsabilă. Si această iresponsabilitate reiese din mai multe fapte: **pe parcursul ultimilor cinci ani, guvernul trebuia să prezinte anual, în Parlament, rapoarte despre modul în care se realizează reforma în domeniul administrației publice și descentralizării. Nu a fost nici un raport al primului ministru pe această temă. Cine trebuie tras la răspundere pentru aceste lipsuri, pentru faptul că nu se respectă prevederile legii?** În al doilea rând, Parlamentul, în afara faptului că adoptă legi, trebuie să monitorizeze implementarea acestor reforme, lucru care nu s-a realizat. O greșeală foarte mare a fost că nu s-a discutat în cadrul ședinței probleme și soluții concrete. Clasa politică, prin reprezentanții partidelor, au vorbit mai mult despre alegeri anticipate, subliniind că organizarea acestora ar produce mai

**VIORREL FURDUI,
DIRECTOR EXECUTIV CALM:**

„PRIMUL SEMN DE ALARMĂ ȘI DE ÎNGRIJORARE, DE CARE AR FI TREBUIT SĂ ȚINĂ CONT CLASA GUVERNAMENTALĂ, A FOST REVOLTA PRIMARILOR DIN FEBRUARIE 2013, ATUNCI CÂND PESTE 500 DE EDILI AU IEȘIT ÎN STRADĂ ȘI AU CERUT DESCENTRALIZARE, AU CERUT REFORME REALE ȘI AU CERUT BANALUL RESPECT!”

În cadrul întâlnirii, primarul de Cimișlia, Gheorghe Răileanu, a specificat: "Dacă statul nostru este unul incapabil de a se autoguverna, ultima șansă e să chemăm pe cineva din afară să ne guverneze. O soluție ar fi integrarea europeană. Ar trebui s-o facem cât mai rapid, dar nu este posibil. Integrarea europeană o putem realiza

PRIMARI AVERTIZEAZĂ CĂ REFORMA DESCENTRALIZĂRII E PE MARGINEA PRĂPASTIEI!

în cel mai rapid mod doar prin unirea cu România. **Dar dacă, în urma discuțiilor, ajungem la concluzia că unirea cu România nu este o soluție rapidă sau valabilă pentru situația actuală din țara noastră, atunci să ne apucăm de lucru!** Există o legitate în economie: cele mai interesante și eficiente idei se nasc în timpul crizelor sociale. Acum e momentul să selectăm toate ideile, inclusiv ale celor care nu participă la acest dialog, de notat tot ce elaborează ei, de analizat și de filtrat. Una din principalele probleme care au declanșat protestele este corupția. În alegerile din noiembrie mulți credeau că populația este dezbinată de principiile - orientarea est-vest. Sunt de părere că și atunci era deosebit de corupție. Pe lângă corupție este și eficiența economică: trebuie să calculăm foarte bine cât ne costă guvernarea. Cât cheltuim și ce rezultate dă Procuratura sau Centrul de combatere a corupției? De exemplu, orașul Cimișlia nu are niciun avantaj. Oricând ne-am adresat, din contra, se exercită presiuni asupra noastră. **Ar fi bine să se facă o analiză, o expertiză ca să vedem ce se întâmplă cu statul nostru: ori lucrăm constat, permanent, asiduu, în condiții de stabilitate, de sinceritate, ori apelăm la varianta cea mai ușoară - unirea cu România, pentru a ajunge cât mai rapid în Uniunea Europeană, a beneficia de instrumentele europene de luptă cu corupția, de modernizare a societății, economiei ș.a.m.d."**

**GHEORGHE RĂILEANU,
PRIMAR DE CIMIȘLIA:**

„DAR DACĂ, ÎN URMA DISCUȚIILOR, AJUNGEM LA CONCLUZIA CĂ UNIREA CU ROMÂNIA NU ESTE O SOLUȚIE RAPIDĂ SAU VALABILĂ PENTRU SITUAȚIA ACTUALĂ DIN ȚARA NOASTRĂ, ATUNCI SĂ NE APUCĂM DE LUCRU!”

Din păcate, nu prea mulți edili au fost lăsați să-și exprime opiniile, dar în declarații ulterioare, mulți dintre ei au făcut declarații tranșante și propuneri concludente pentru scoaterea de pe linie moartă a reformei centralizării. Într-un interviu televizat, primarul de Edineț, Constantin Cojocaru a subliniat: "Organizarea Forumului e o intenție bună dar, după mine, foarte întârziată. Noi organizăm astfel de Forumuri de dialoguri sociale când țara ajunge pe marginea prăpastiei. Mă îndoiesc că în cadrul Forumului de azi s-a purtat un dialog pentru că eu, în esență, **am asistat la un monolog al reprezentanților puterii care au venit să ne învețe cât este de bine și cât de bine va mai fi, pe de o parte, și un monolog al celor care reprezintă platforma civică "Demnitate și adevăr", pe de altă parte, care și-au spus părerea și au plecat, presupun eu, pentru că în unele discursuri s-au implicat politicienii reprezentanți ai celor trei partide.** Societatea este azi pe baricade, iar votul de încredere acordat conducerii este de maxim 6 la sută. În situația în care la conducerea statului au fost înaintați membri de rangul doi, liderii politici trebuiau să rămână în continuare în umbră, să participe la lucrările Forumului dar fără să intervină activ. **Noi am vrut să prezentăm viziunea CALM, precum și niște revendicări. Am dorit ca ambii reprezentanți ai CALM să vorbească, însă când am urcat la tribună m-au burlăcit și am înțeles ulterior că aceasta a fost o formulă de a ne pune pumnul în gură.** Regret că acest Forum numit frumos "pentru Moldova" nu s-a finalizat cu nimic - nicio rezoluție, nicio concluzie finală. Ședința a fost deschisă de reprezentanții celor trei partide politice aflate la putere și tot ei a încheiat-o cu discursuri presărate de o mulțime de învățăminte și u vorbe de genul "trebuie puși la respect". E regretabil că președintele și-a dat seama doar spre finalul mandatului că "judecătorii trăiesc într-o lume paralelă", că a plecat platforma "DA", că nu au par-

ticipat la Forum și reprezentanți ai protestatarilor și ai celorlalte partide politice aflate în opoziție. Noi, ca reprezentanți ai APL, venisem cu propunerea ca în situația în care guvernul nu se regăsește în toată structura politică din republică, să întindă mâna după ajutor către cei aleși direct de popor, mă refer la administrația publică locală. **Cu atât mai mult cu cât sondajele ne arată că în momentul actual sunt cei mai productivi în țară. Rezultatele sondajelor arată foarte clar că lumea are azi cea mai mare încredere în biserică, locul al doilea revine administrației publice locale, pe locul trei și patru – sectorul asociativ.** Ușa Forumului a rămas deschisă. Chemarea la dialog a rămas deschisă. Dar azi partidele politice trebuie să facă un pas înapoi în sensul de a se implica mai puțin și de a se abține a-i învăța pe alții, ci mai mult să asculte, iar parlamentarii să se apuce de lucru, căci prea mult stau în vacanță, atunci când Moldova geme. În aceste condiții se va găsi calea de mijloc pentru a ieși din impas.”

**CONSTANTIN COJOCARU,
PRIMAR DE EDINEȚ:**

„NOI AM VRUT SĂ PREZENTAM VIZIUNEA CALM, PRECUM ȘI NIȘTE REVENDICĂRI. AM DORIT CA AMBII REPREZENTANȚI AI CALM SĂ VORBEASCĂ, ÎNSĂ CÂND AM URCAT LA TRIBUNĂ M-AU BRUIAT ȘI AM ÎNȚELES ULTERIOR CĂ ACEASTA A FOST O FORMULĂ DE A NE PUNE PUMNUL ÎN GURĂ!”

La rândul său, Alexandru Botnari, primarul de Hâncești, a specificat la finalul întâlnirii: "Forumul a fost un lucru pozitiv pentru toata societatea civilă. Din păcate, lucrările au fost întrerupte de plecarea reprezentanților platformei civice "Demnitate și Adevăr". Este regretabilă aceasta acțiune, pentru că în sală nu au fost prezenți doar reprezentanții partidelor politice și cei din conducerea țării, în sală se aflau și scriitorii, reprezentanții bisericii, oameni de știință. Nu mi se pare corect cum au procedat, adică noi ne-am spus punctul de vedere, ne-ați ascultat, mai departe voi faceți ce vreți. Cetățenii au ieșit în stradă ca să-și exprime nemu-

lțumirea pentru toate problemele pe care le avem în societate, toata agresivitatea asta se simte și la nivel local unde după alegerile locale s-au stopat foarte multe lucruri din cauza lipsei resurselor financiare, toate achizițiile publice sunt oprite. Nemulțumirea oamenilor se revarsă în primul rând asupra primarilor și ei ar fi primii îndreptățiți să iasă în stradă la o grevă sau o revoluție decât fiecare persoană în parte. Pentru că primarul se confruntă cu problemele tuturor cetățenilor din comunitatea pe care o conduce. **Mi-a părut interesantă remarca că rezolvarea problemelor trebuie făcută la nivel local, de la administrație publică locală, de jos în sus, lucru care s-a tergiversat ani la rând, din cauza unei centralizări excesive a competențelor administrative, iar azi administrația centrală a ajuns în situația în care a ajuns.** Eu sunt de părerea că puterea în stat trebuie împărțită în așa fel încât fiecare să poarte răspundere acolo unde e ales. Cred că, cu toată nemulțumirea strigată în stradă, cu toate îndemnulurile la revoluție, multe lucruri nu se vor schimba. Până acum s-a tot vorbit de multe alte lucruri: aderarea la UE, despre cum e în alte țări, dar nu s-a vorbit despre ce e la noi în țară. Cred că detensionarea situației e în mâinile parlamentarilor care urmează să-și reia acti-

vitătea și să-și suflece mânecile. Într-o republică parlamentară, cum e țara noastră, e real ca Parlamentul să ia o decizie de condamnare a celor vinovați de furturile de miliarde. Deci, în dependență de cum va începe lucrul Legislativul și cum va rezolva problema furtului miliardelor de la bancă, vor reacționa și protestarii din piață. Părerea mea este că, timp de 7 ani de când s-au inițiat toate reformele, s-au adoptat strategii de implementare, toate s-au făcut doar în scop declarativ, au fost niște acțiuni populiste.”

**ALEXANDRU BOTNARI,
PRIMAR DE HÂNCEȘTI:**

„MI-A PĂRUT INTERESANTĂ REMARCA CĂ REZOLVAREA PROBLEMELOR TREBUIE FĂCUTĂ LA NIVEL LOCAL, DE LA ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ LOCALĂ, DE JOS ÎN SUS, LUCRU CARE S-A TERGIVERSAT ANI LA RÂND, DIN CAUZA UNEI CENTRALIZĂRI EXCESIVE A COMPETENȚELOR ADMINISTRATIVE, IAR AZI ADMINISTRAȚIA CENTRALĂ A AJUNS ÎN SITUAȚIA ÎN CARE A AJUNS!”

CALM, care reprezintă majoritatea covârșitoare a APL din țară, consideră că clasa guvernamentală are nevoie de restabilirea încrederii, dar acest lucru se poate realiza doar prin acțiuni reale și consecvente, inclusiv **scoaterea din funcții și tragerea la răspundere a vinovaților în dosarul "Furtul miliardului" în termen cât mai scurt.** Totodată, membrii CALM au cerut **organizarea în termen cât mai restrâns a unor ședințe plenare ale Parlamentului pe problemele descentralizării și reformei administrației publice.** Asta, în situația în care toate planurile de acțiuni și strategiile de implementarea a reformelor au expirat. În plus, edilii au accentuat necesitatea transparentizării maxime a procesului decizional și instituirea unui dialog instituțional eficient, în acest sens e **necesară includerea societății civile, autorităților publice locale pe baze paritare în toate structurile decizionale care repartizează fondurile, care adoptă anumite decizii pe lângă autoritățile publice centrale.** În același timp, membrii CALM au cerut insistent **includerea descentralizării și reformei administrației publice centrale și locale în lista priorităților Strategiei Moldova 2020.**

DIALOG CU... PUMNUL ÎN GURĂ!

PROPUNERI CALM

- Restabilirea încrederii prin măsuri urgente și concrete - susținem cerințele privind eliberarea din funcție a conducătorilor instituțiilor statului responsabile direct de sistemul judiciar/procuratură, sistemul financiar etc. ce au admis situația actuală în domeniul financiar: Banca Națională, CNI, Procuratura etc. Aceste lucruri nu mai pot fi târăgănite și trebuie realizate la primele ședințe ale Parlamentului.
- Organizarea în cele mai apropiate săptămâni a unor ședințe plenare ale Parlamentului pe problemele descentralizării și APL (precum și pe alte probleme) unde să fie prezentat și dezbătut raportul Guvernului și al Parlamentului privind realizările, obstacolele și planul pe viitor. Cu participarea CALM, APL, societatea civilă etc.
- Transparentizarea maximală a procesului decizional și instituirea unui dialog instituționalizat, permanent și efectiv între instituțiile statului și APL pe principii paritare prin:
  - asigurarea participării reprezentanților APL la ședințele Guvernului cu vot consultativ;
  - semnarea unui memorandum între CALM și Guvern, CALM și Parlament privind mecanismul de consultare a APL în cadrul procesului decizional;
  - crearea unor grupuri de lucru/dialog/consultare/interacțiune mixte la nivel de Parlament și Guvern (APL – APC) pe lângă fiecare ministru și comisie parlamentară;
  - includerea reprezentanților APL în toate structurile decizionale

PRIMARII AVERTIZEAZĂ CĂ REFORMA DESCENTRALIZĂRII E PE MARGINEA PRĂPASTIEI!

- și consultative de pe lângă ministere (colegii, consilii, comitete, birouri etc.);
- includerea reprezentanților APL și societății civile în toate structurile care administrează fondurile publice: Ecologic, EE, Regional, Mediu, Drumurilor/Rutier.
- d) Descentralizarea și reforma administrației publice trebuie să devină prima prioritate și inclusă în această calitate în strategia de dezvoltare a țării Moldova 2020
- e) Pentru avansarea reformelor în domeniul descentralizării și administrației publice este necesar un cadru instituțional corespunzător și cu autoritate suficientă să coordoneze și să impună reforme (Vice-prim ministru fără portofoliu, Ministerul Administrației publice și dezvoltării regionale etc.), iar soluția trebuie identificată cel târziu până la sfârșitul anului.
- f) Aplicarea de măsuri urgente de protejare a patrimoniului public.
- g) Adoptarea în regim de urgență și în strânsă colaborare cu APL a proiectelor de legi ce se află pe agenda Parlamentului și care vizează descentralizarea și autonomia locală.

PRIMARII CALM, LIDERI AI SCHIMBĂRII

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM), cu suportul programului „Consolidarea cadrului instituțional pentru guvernare locală”, implementat de către Centrul de Expertiză pentru Reforma Guvernării Locale, Direcția Generală Democrație din cadrul Consiliului Europei și Congresul Autorităților Locale și Regionale, organizează o serie de ateliere cu titlul sugestiv „Primari, lideri ai schimbării”. Instruirile vor fi desfășurate în două etape, cu scopul de a oferi participanților posibilitatea de a face schimb de experiență cu omologii europeni cu privire la provocările administrației locale și, în mod specific, la modalități de elaborare și gestionare a unor politici reușite și etice, de inspirație și implicare a cetățenilor.

Aproximativ 25 de primării au fost selectate din diferite regiuni ale Moldovei, iar reprezentanții acestora, în special primari la primul mandat, s-au reunit la Chișinău, între 5 și 7 octombrie 2015. Edilii, care au reprezentat diferite țări din cadrul Parteneriatului Estic și-au expus punctual de vedere, dar și strategiile în ceea ce pri-

vește implementarea standardelor de auto-guvernare locală. Totodată, aceștia au diseminat bunele practice menite să conducă la schimbarea în bine, să sporească gradul de încredere a populației în autoritățile locale, dar și să genereze un nivel înalt al participării cetățenilor la luarea deciziilor.

PRIMARII CALM, LIDERI AI SCHIMBĂRII

Obiectivele atelierelor țin-tesc următoarele aspecte:

- O mai bună înțelegere de către primari a rolurilor și sarcinilor lor în exercitarea funcției;
- Consolidarea poziției de lider și a abilităților de comunicare ale primarilor în contextul administrației politice locale și al procesului decizional;
- O mai bună cunoaștere a instrumentelor democratice pentru implicarea cetățenilor în procesele decizionale locale;
- Sporirea conștientizării aspectelor etice la nivel local și schimbul de opinii privind recomandări practice despre modul în care primarii pot combate corupția și conduita imorală.

Expertul coordonator al proiectului, Gabor Peteri, a povestit, într-o formă interactivă, despre utilizarea cât mai eficientă a instrumentelor de analiză comparativă a finanțelor publice locale, care pot fi utilizate cu succes în țările Parteneriatului Estic. Cu recomandări, concluzii și propuneri au venit experți și reprezentanți ai APL din

Georgia, Spania, Danemarca, Republica Slovacia, dar și din Republica Moldova.

Programul este finanțat de către Uniunea Europeană și Consiliul Europei și implementat de către Consiliul Europei prin Cadrul Programatic de Cooperare (CPC) pentru 2015 - 2017 pentru Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Moldova, Ucraina și Belarus.

PLEDOARIE ÎN FAVOAREA FINANTELOR PUBLICE LOCALE

Președintele CALM (Congresul Autorităților Publice Locale din Moldova), Tatiana Badan, primar de Selemet, Cimișlia, a susținut un discurs în apărarea continuității reformei finanțelor publice locale. Alocuțiunea a fost rostită în cadrul unei conferințe internaționale cu genericul: "Îmbunătățirea managementului financiar prin instrumente de benchmarking (analiza comparativă) a finanțelor publice locale: un instrument comun pentru țările Parteneriatului Estic", desfășurată la Chișinău, în data de 8 octombrie curent.

La lucrările conferinței au participat vice-premierul, ministrul de Externe, Natalia Gherman, Tengiz Shergelashvili, prim vice-ministru al Dezvoltării Regionale și Infrastructurii, Georgia, Aneil Singh, șeful Secției Proiecte a Delegației Uniunii Europene în Republica Moldova, dar și reprezentanți ai APL din Ucraina, Belarusi, Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Spania, Danemarca, Republica Slovacia, dar și din Republica Moldova. Moderatorul conferinței a fost Ghenadie Barbă, șef adjunct al Oficiului Consiliului Europei în Republica Moldova.

TATIANA BADAN, PREȘEDINTE CALM:

"AȘA CUM DEMONSTREAZĂ EXPERIENȚA REPUBLICII MOLDOVA, DESCENTRALIZAREA FINANCIARĂ CONSTITUIE ELEMENTUL PRINCIPAL ȘI CHEIA SUCCESULUI REFORMELOR ÎN DOMENIUL DESCENTRALIZĂRII. FĂRĂ ACȚIUNI FOARTE CONCRETE, CONSECVENTE ȘI CONTINUE ÎN DOMENIUL DAT, REFORMA DESCENTRALIZĂRII RISCĂ SĂ RĂMÂNĂ DOAR PE HÂRTIE ȘI UN VIS FRUMOS!"

În debutul conferinței, președintele CALM s-a adresat participanților: "Permițemi-mi să vă salut din numele Congresului Autorităților Locale din Moldova, organizație care întrunește marea majoritatea a comunităților locale din Republica Moldova și care este unul din cei mai insistenți și consecvenți promotori ai descentralizării și consolidării autonomiei locale din Republica Moldova. Aceasta, deoarece suntem profund convinși că, în prezent, pentru Republica Moldova precum și alte țări din Parteneriatul Estic cu un trecut totalitar, o administrație publică descentralizată și o autonomie locală reală și efectivă, constituie elementul fundamental pentru modernizarea reală și avansarea reformelor în toate alte domenii ale vieții sociale precum: justiție, lupta cu corupție, dezvoltare economică, protecție socială etc.

PLEDOARIE ÎN FAVOAREA FINANȚELOR PUBLICE LOCALE

Desconsiderarea locului și importanței primordiale a descentralizării și a reformei administrației, în opinia noastră constituie un impediment important și una din cauzele principale a blocajelor și întârzierilor în implementarea reformelor ambițioase și extrem de complexe în parcursul nostru european. În Republica Moldova, procesul de descentralizare și reformă a administrației publice locale durează deja de peste 25 ani, cu anumite succese și insuccese. Începând cu anul 2009, descentralizarea a devenit pentru prima dată una din prioritățile principale declarate ale guvernului, iar în anul 2012 a fost adoptată prin lege strategia națională de descentralizare și planul de acțiuni pentru anii 2012-2015, care oferă o viziune destul de complexă și clară a direcțiilor de dezvoltare în domeniul descentralizării administrative și consolidării democrației locale. Totodată, una din puținele, dar extrem de importante realizări practice ale noastre în domeniul descentralizării din ultima perioadă, reprezintă implementarea, începând cu anul 2014, a primei etape noului sistem de finanțe publice locale. În cadrul acestei etape, s-a reușit depolitizarea sistemului de transferuri, creșterea motivației pentru APL în acumularea veniturilor și creșterea gradului de libertate în gestionarea resurselor financiare proprii. Iar, în prezent, urmează a fi pusă în apli-

care următoarea etapă a reformei – consolidarea bazei fiscale a bugetelor locale. Acest pas presupune transferul către autoritățile locale a unor noi surse de venituri și, respectiv, creșterea capacității fiscale. Sperăm foarte mult ca aceste angajamente a Guvernului să fie respectate. **Așa cum demonstrează experiența Republicii Moldova, descentralizarea financiară constituie elementul principal și cheia succesului reformelor în domeniul descentralizării. Fără acțiuni foarte concrete, consecvente și continue în domeniul dat, reforma descentralizării riscă să rămână doar pe hârtie și un vis frumos.** În acest context, salutăm această inițiativă a Consiliului European, realizată cu suportul Uniunii Europene, în care obiectivul principal constituie sprijinirea procesului de reformă a administrației publice locale și îmbunătățirea managementului finanțelor publice locale, pe baza standardelor europene și a proceselor de analiză comparativă. O temă extrem de actuală și importantă pentru Republica Moldova, dat fiind faptul că îmbunătățirea managementului financiar reprezintă una din etapele reformei finanțelor publice locale menționate mai devreme. Mai mult ca atât, luând în considerație faptul că Republica Moldova deja de mai mult ani implementează o reformă a finanțelor publice locale, considerăm că acest instrument de analiză compa-

rativă poate fi testat și pilotat anume în țara noastră. Deoarece, implementarea reformei finanțelor locale oferă toate posibilitățile și datele necesare realizării unei astfel de analize comparative. Iar de rezultatele acestei pilotări, ar putea beneficia toate țările din parteneriatul estic. În fine, vă dorim tuturor succes, participare activă și productivă pentru a atinge scopul și obiectivele propuse. În mod special, aducem mulțumiri Consiliului European și Uniunii Europene, pentru efortul mare și constat în promovarea democrației locale din Republica Moldova. Organizatorilor felicitări pentru buna organizare și desfășurare a acestui eveniment important pentru noi toți! Iar autorităților statului și nouă tuturor doresc mult succes și realizări concrete în procesul de descentralizare și consolidare a democrației locale din țările noastre! A venit timpul ca să trecem de la declarații, promisiuni și strategii la fapte concrete!”

În cadrul conferinței, participanții au făcut schimb de opinii privind utilizarea cât mai eficientă a instrumentelor de analiză comparativă a finanțelor publice locale, care pot fi folosite cu succes în țările Parteneriatului Estic. Programul este finanțat de către Uniunea Europeană și Consiliul European și implementat de către Consiliul European prin Cadru Programatic de Cooperare (CPC) pentru 2015 - 2017 pentru Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Moldova, Ucraina și Belarus.

EXPERIENȚA SLOVACIEI, LECȚIE DESCHISĂ PENTRU CONSOLIDAREA CAPACITĂȚILOR CALM ÎN DOMENIUL FINANȚELOR LOCALE

Timp de două zile, 19 și 20 octombrie, membrii CALM (Congresul Autorităților Publice Locale) au avut ocazia să învețe din experiența Slovaciei în domeniul finanțelor locale. Cum au putut primarii slovaci să obțină instrumente clare de consolidare a bazei fiscale și cum și-au reprezentat ideile, astfel încât să beneficieze de instrumente financiare clare, lipsite de echivocuri și în interesul comunităților și în ce măsură tacticile utilizate pot fi aplicate în Republica Moldova? Sunt întrebări cardinale, la care au fost identificate răspunsuri în cadrul unui schimb veritabil de experiență între reprezentanții Asociației APL din Slovacia (ZMOS) și membrii CALM.

Viorel FURDUI,
DIRECTOR EXECUTIV CALM:

"SLOVACIA ESTE O ȚARĂ COMPARABILĂ CU REPUBLICA MOLDOVA - DUPĂ MĂRIME, DUPĂ POPULAȚIE, DAR ȘI DUPĂ TRECUTUL ÎNTR-O OARECARE MĂSURĂ SIMILAR. AVEM, PRACTIC, ACELAȘI PUNCT DE PORNIRE, DAR SLOVACII SUNT CU MULȚI PAȘI ÎNAINTEA NOASTRĂ ÎN CEEA CE PRIVEȘTE IMPLEMENTAREA REFORMELOR ÎN APL. CHIAR DACA VORBIM LIMBI DIFERITE, IAR SISTEMUL ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE E LA NIVEL DIFERIT DE DEZVOLTARE, EXISTĂ O COMPATIBILITATE ȘI O DESCHIDERE SINCERĂ PE CARE TREBUIE S-O VALORIFICĂM ȘI CARE AR PUTEA SĂ NE AJUTE SĂ AVANSĂM PE CALEA REFORMELOR!"

În prima zi a schimbului de experiență, experții CALM, dar și primarii moldoveni, au prezentat oaspeților o incursiune în specificul activității APL, dar și a principalelor direcții spre care își orientează eforturile CALM, asociația reprezentativă a APL din Republica Moldova. Ulterior, a fost organizată o întâlnire, în cadrul căreia au fost atacate cele mai importante probleme și provocări ale APL în contextul situației socio-politice actuale. Astfel, au fost discutate diverse aspecte, în special în ceea ce privește sistemul finanțelor publice locale, procesul de luare a deciziilor la nivel de asociații, serviciile prestate către membri în domeniul finanțelor publice locale, bugetarea în bază de performanță la nivel local etc.

În debutul ședinței, directorul executiv CALM a menționat: "Cu sprijinul colegilor noștri din Slovacia am lansat un proiect care se focusează pe finanțele publice locale. Prin implementarea acestuia urmărim mai multe obiective de bază: să facem cunoștință cu experiența slovacă în domeniul administrației publice locale, să creăm un serviciu, sub tutela CALM, pe domeniul finanțelor, astfel încât primarii

să beneficieze de recomandări utile ori de câte ori au nevoie. Astfel, prin intermediul acestei celule CALM, vom identifica mai ușor problemele, vom formula propuneri consolidate pentru modificarea legislației și le vom promova împreună la nivel central. Acest serviciu ne va ajuta, de asemenea, să fim pregătiți atunci când vom avea ocazia să discutăm cu Ministerul Finanțelor. Cel de-al treilea obiectiv, la fel de important, este că, datorită acestui proiect, vom avea posibilitatea să mergem în toate cele 32 de raioane, unde vom organiza întâlniri cu primarii, în cadrul cărora experții în finanțe vor oferi consultații și instruire pe problemele din domeniu, mai ales că în 2016 va avea loc bugetarea pe programe, un aspect nou pe care trebuie să-l înțelegem, să știm cum funcționează și ce beneficii ne oferă. De ce Slovacia? Pentru că Slovacia este o țară comparabilă cu Republica Moldova - după mărime, după populație, dar și după trecutul într-o oarecare măsură similar. Avem, practic, același punct de pornire, dar slovacii sunt cu mulți pași înaintea noastră în ceea ce privește implementarea reformelor în APL. În plus, trebuie să recu-

noaștem că există o înțelegere excelentă la nivel uman. Acest lucru a fost remarcat în cadrul vizitelor reciproce efectuate de primarii moldoveni și slovaci. Chiar dacă vorbim limbi diferite, iar sistemul administrației publice locale e la nivel diferit de dezvoltare, există o compatibilitate și o deschidere sinceră pe care trebuie să o valorificăm și care ar putea să ne ajute să avansăm pe calea reformelor."

Jozef TURČÁNY,
VICEPREȘEDINTE ZMOS:

"DUPĂ 1989, ÎN SLOVACIA, NOȚIUNEA DE AUTORITATE PUBLICĂ LOCALĂ A REDEVENIT O VALOARE ȘI ACEST LUCRU A FOST VIZIBIL ATÂT ÎN PROGRESUL ȘI INDICII ECONOMICI LA CARE A AJUNS SLOVACIA, CÂT ȘI ÎN ATMOSFERA SOCIAL-ECONOMICĂ DIN ȚARĂ. ÎN ULTIMII 15 ANI NU S-A ÎNTÂMPLAT NICIODATĂ CA PREȘEDINTELE ȚĂRII, PREȘEDINTELE CONSILIULUI NAȚIONAL ȘI PRIMUL MINISTRU SĂ LIPSEASCĂ DE LA O ADUNARE GENERALĂ A ZMOS!"

EXPERIENȚA SLOVACIEI, LECȚIE DESCHISĂ PENTRU CONSOLIDAREA CAPACITĂȚILOR CALM ÎN DOMENIUL FINANȚELOR LOCALE

Jozef Turčány, vicepreședintele Asociației APL din Slovacia (ZMOS) a specificat: "Nu contează pe ce cale veți alege să mergeți, important este să fie alegerea voastră. Noi ne-am condus după înțelepciunea strămoșească, care zice: "Uită-te peste gard la vecinul tău ce face, dar fă ce-ți convine ție!". Organizația noastră are 25 de ani și are la bază niște principii de care ținem cu dinții: să fie o organizație bazată pe voluntariat, să nu fie angajată politic. Chiar dacă acest lucru nu place partidelor politice, noi ne dorim să fim un reprezentant adevărat ale orașelor și comunelor care vor să-și impună interesele lor. După 1989, în Slovacia, noțiunea de autoritate publică locală a redevenit o valoare și acest lucru a fost vizibil atât în progresul și indicii economici la care a ajuns Slovacia, cât și în atmosfera social-economică din țară. Viorel Furdui a avut mare dreptate atunci când a spus că punctele noastre de pornire au fost foarte asemănătoare. Asociația noastră numără 2770 de membri, ceea ce înseamnă 95 % din totalul localităților din țara noastră. Aderarea la Asociația noastră se face pe bază de voluntariat și Consiliul local este cel care aprobă sau respinge prin vot ca o comunitate să devină sau nu membru al organizației noastre. Putem spune că ZMOS este cea mai puternică organizație non-guvernamentală, are o influență foarte mare și asta se oglindește în faptul că prin legislație e obligatoriu ca demnitarilor să țină cont de observațiile noastre față de proiectele de lege care se adoptă. Cine vrea să spună că ZMOS este o un fel de lobby, are dreptate, dar nu prin persoana președintelui, ci ca organizație. Președintele are în spate 2770 de membri și o armată de 20.000 de consilieri locali și atunci când se pun în discuție subiecte decisive în viața unei țări, niciun partid nu-și permite să nu ia în considerare o astfel de putere, iar în ultimii 15 ani nu s-a întâmplat niciodată ca președintele țării, președintele Consiliului Național și primul ministru să lipsească de la o adunare generală a ZMOS. Totodată, reprezentăm

comunele și orașele ca un angajator în Consiliul Afacerilor Sociale, precum și în diferite comitete și structuri de stat până la Bruxelles unde ne reprezintă mulți primari, consilieri locali și experți. ZMOS a fost conceput ca o organizație pro-reformă și principul de care ne ținem este că ceea ce e bun pentru sate și orașe trebuie să fie bun și pentru stat. O victorie la care a contribuit din plin ZMOS este adoptarea Cartei Europene a autorităților locale, un document de bază unde sunt stabilite principiile după care se împarte puterea între autorități la nivel local, regional și central. Am impus și sistemul dual 1998 în care autoritățile publice locale trăiesc o viață aparte, au structurile lor separate, la fel ca autoritățile regionale de nivelul doi, cu consiliile lor specifice, cu competențele proprii: transportul public regional, dezvoltare regională ș.a. Ulterior, am reușit să promovăm principiul descentralizării fiscale. Dacă vreți să aveți o descentralizare adevărată îmi permit o observație: să luați decizia internă - vrem să luptăm, dar nu cu partidele politice, ci cu un aparat cu rădăcini adânci în istoria care nu vrea să cedeze sau să împartă puterea, fie că e vorba de stat sau de un birou, un oficiu, autoritățile centrale sau unitățile lor. În Slovacia am discutat mulți ani, am făcut multe analize până am ajuns la forma finală a Legii cu privire la competențe, adoptată în 2001. După împărțirea competențelor, am realizat că administrația publică trebuie neapărat să aibă și finanțarea pentru a le administra, trebuie să aibă venituri proprii, nu subvenții, nu transferuri, dar sursele proprii, care nu pot fi influențate de stat: impozitul pe bunuri imobile, taxe pentru câine, cazare, gunoaie ș.a.

După discursul foarte ilustrativ al vicepreședintelui ZMOS, *Eva Balážová*, președintele Asociației ofițerilor financiari din APL din Slovacia (AKE SR) a oferit mai multe detalii despre cum a fost realizată descentralizarea fiscală în țara sa: "Reforma descentralizării fiscale a durat în Slovacia din 2003 până în 2007 și nu a fost un

Jozef TURČÁNY, VICEPREȘEDINTE ZMOS:

"DACĂ VREȚI SĂ AVEȚI O DESCENTRALIZARE ADEVĂRATĂ ÎMI PERMIT O OBSERVAȚIE: SĂ LUAȚI DECIZIA INTERNĂ - VREM SĂ LUPTĂM, DAR NU CU PARTIDELE POLITICE, CI CU UN APARAT CU RĂDĂCINI ADÂNCI ÎN ISTORIA CARE NU VREA SĂ CEDEZE SAU SĂ ÎMPARTĂ PUTEREA, FIE CĂ E vorba DE STAT SAU DE UN BIROU, UN OFICIU, AUTORITĂȚILE CENTRALE SAU UNITĂȚILE LOR!"

Eva BALÁŽOVÁ, PREȘEDINTELE ASOCIAȚIEI OFIȚERILOR FINANCIARI DIN APL:

"MOMENTAN, APROAPE JUMĂTATE DIN VENITURILE APL DIN SLOVACIA SUNT OBȚINUTE DIN TAXEI. ASTFEL, SUNT ÎN JUR DE 8 IMPOZITE LOCALE ȘI ADMINISTRATORUL ACESOR IMPOZITE ESTE COMUNA, E CA ȘI CUM PRIMĂRIA AR FI UN OFICIU FISCAL CARE ARE TOATE COMPETENȚELE DE LA ÎNCASAREA PÂNĂ LA REALIZAREA EXECUTĂRII SILITE. ACEASTA E O MOTIVAȚIE FOARTE PUTERNICĂ PENTRU ORICE PRIMĂRIE!"

proces rectiliniu. Reforma fiscală s-a bazat pe două componente esențiale: transferul de competențe de la nivel central la nivel local și doi - transferul de bani. Momentan, aproape jumătate din veniturile APL din Slovacia sunt obținute din taxe. Astfel, sunt în jur de 8 impozite locale și administratorul acestor impozite este comuna, e ca și cum primăria ar fi un oficiu fiscal care are toate competențele de la încasarea până la realizarea executării silite. Aceasta

Proiectul "Consolidarea capacităților CALM în domeniul finanțelor publice" este implementat de Congresul Autorităților Locale din Moldova, în parteneriat cu Asociația Autorităților Locale din Slovacia (ZMOS) și Asociația ofițerilor financiari din Administrația Publică Locală din Slovacia (AKE SR) și este finanțat de Oficiul Regional PNUD pentru Europa și țările CSI. Durata proiectului este: septembrie 2015 - octombrie 2016.

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a lansat Programul Pilot privind elaborarea politicilor publice de interes local. Întrunirea a avut loc în perioada 15-18 octombrie 2015 și a reunit reprezentanți ai celor 8 comunități selectate în cadrul proiectului.

ELABORAREA POLITICILOR DE INTERES LOCAL, INTERMEDIATĂ DE CALM

Scopul Programului constă în elaborarea a 8 politici publice de interes local pentru 8 localități din Republica Moldova, corespunzătoare problemelor identificate ca prioritare, relevante, utile și care răspund nevoilor de dezvoltare economică și socială locală. La elaborarea acestor politici au contribuit atât experții formatori din România – Daniela Plugaru, Doru Cristian Bularda și Kristina Creoșteanu, cât și facilitatorii locali, care au lucrat nemijlocit în cadrul ședințelor de identificare și selectare a problemelor din fiecare localitate.

Prin implementarea proiectului, CALM și-a dorit să dezvolte cunoștințele, aptitudinile și experiența participanților privind:

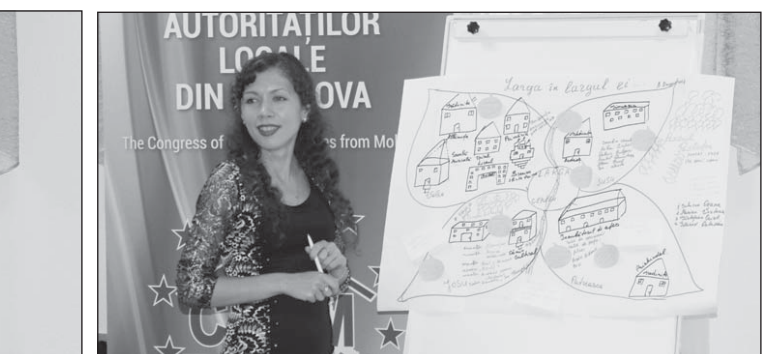
- procesul de elaborare a politicilor publice, etapele și caracteristicile acestuia, formarea agendei publice, a agendei instituționale și a agendei media, precum și a interacțiunii dintre acestea;

- utilizarea instrumentelor și tehnicilor pentru identificarea problemelor, formularea scopului și a obiectivelor politicilor publice, analiza factorilor interesați (stakeholderi), identificarea alternativelor de politici publice, analize de impact și de risc, planificarea acțiunilor;

- facilitarea proceselor participative de elaborare și aprobare a propunerilor de politici publice de interes local de către facilitatorii locali din Republica Moldova.

La întrunire au participat câte 4 reprezentanți din fiecare localitate (inclusiv primarul localității sau viceprimarul), facilitatorii locali, experții formatori din România și partenerii de proiect.

Localitățile selectate în cadrul Proiectului "Politici Publice Locale prin consens social – Politică Administrației Publice Locale de eficientizare a resurselor locale" sunt: Colibași, raionul Cahul; Crihana Veche, raionul Cahul; Băhrinești, raionul Florești; Calfa, raionul Anenii Noi; Capaclia, raionul Cantemir; Tomai, raionul Leova; Larga, raionul Briceni; orașul Edineț.

Programul Pilot este implementat de către Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) și Fundația Parteneri pentru Dezvoltare Locală (FPDL) din România, cu sprijinul Ministerului Afacerilor Externe al României și UNDP Moldova.

BUNE PRACTICI NORVEGIENE, APLICATE ÎN RM

Președinții asociațiilor primarilor din toate raioanele țării s-au reunit, în data de 30 septembrie 2015, pentru a puncta cele mai stringente probleme cu care se confruntă APL, prin prisma experienței norvegiene.

Edilii au discutat, împreună cu liderii tuturor asociațiilor teritoriale a primarilor, problemele actuale și prioritățile legislative care urmează a fi promovate în regim de urgență în vederea asigurării financiare și funcționale corespunzătoare a autorităților locale. Cele mai sensibile aspecte, de rezolvarea cărora depinde bunul mers al activității APL, vizează în special necesitatea adoptării proiectelor de legi privind schimbarea destinației terenurilor, accesul APL la Curtea Constituțională, acordarea statutului de agent constatator primarilor, asigurarea evaluării bunurilor imobile și aplicarea rezultatelor acestora în mod individual, creșterea capacității fiscale locale, repartizarea echitabilă a Fondului Rutier, colectarea im-

pozitului pe venitul persoanelor fizice la locul de reședință, partajarea impozitului pe persoane juridice cu bugetele locale, salarizarea și eliminarea incertitudinilor/barierelor la capitolul acordarea premiilor în cadrul sistemului APL etc.

Un subiect separat și special, în cadrul ședinței l-a constituit prezentarea făcută de către Elita Cakule. Aceasta a vizat specificul sistemului și mecanismului

de prestare a serviciilor de către o asociație a autorităților locale membrilor săi, în baza experienței uneia din cele mai puternice și dezvoltate asociații din lume - Asociația Municipalităților și Regiunilor din Norvegia. Un domeniu extrem de important în contextul dezvoltării instituționale a CALM și a serviciilor prestate către membrii săi.

În cadrul acestui eveniment, participanții au avut oportunita-

tea să facă cunoștință cu sistemul de administrație publică locală din Norvegia și mecanismul de cooperare internațională între comunitățile locale din Norvegia și alte țări. De asemenea, întâlnirea a constituit un prilej bun de de a stabili relații de parteneriat/cooperare între comunitățile locale din Republica Moldova și cele din Norvegia, în vederea realizării diverselor proiecte comune.

În afară de președinții (vi-

cepreședinții) asociațiilor de primari, la eveniment au fost invitați deputați în actualul Parlament, care anterior au ocupat funcția de primari și care au participat la discuțiile privind situația actuală și prioritățile legislative.

Evenimentul a fost organizat de către Congresul Autorităților Locale din Moldova, în cooperare cu Asociația Municipalităților din Norvegia.

AUTORITĂȚILE LOCALE SUNT PRIMELE AFECTATE DE AFLUXUL DE REFUGIAȚI: PRIMARIII DIN SUD-ESTUL EUROPEI S-AU ÎNTRUNIT PENTRU A DISCUȚA SERVICIILE PUBLICE ÎN TIMPUL CRIZEI REFUGIAȚILOR

Zagreb, Croația 2 octombrie 2015-- „Provocările și impactul crizei refugiaților pentru autoritățile locale din Europa de Sud-est”, a fost punctul central al discuției care a fost organizată de către Rețeaua Asociațiilor Autorităților Locale din Europa de Sud-est (NALAS), cu suportul Agenției Germane pentru Cooperarea și Dezvoltare (GIZ) și Agenției Elvețiene pentru Cooperarea și Dezvoltare (SDC).

Primarii și funcționarii publici din Kutina, Tovarnik, Zabok, Njemci (Croația) Kanjiza, Paraćin, Preševo (Serbia), Kahramanmaraș și Istanbul (Turcia) au relatat experiența și provocările cu care se confruntă în atenuarea afluxului de refugiați până în prezent și au discutat pașii următori necesari.

Autoritățile locale sunt primele afectate de afluxul de refugiați, de aceea trebuie să fie considerate actori-cheie și susținute de guvernul național și comunitatea internațională care se ocupă cu problema afluxului de refugiați, au concluzionat primarii.

Autoritățile locale au făcut apel la o mai bună coordonare la nivel regional și o cooperare sporită cu guvernul

central. „Trebuie să demonstrăm coordonarea și solidaritatea noastră între localități”, a spus doamna Ruža Veselčić Sijakovic, primarul localității Tovarnik, Croația. „Pe parcursul rutelor de tranzit, trebuie să ne avertizăm reciproc cu privire la afluxul așteptat de refugiați, astfel ca să fim bine pregătiți. De asemenea, colaborarea cu guvernul central trebuie să se îmbunătățească, pentru beneficiul tuturor”.

Municipalitățile afectate se confruntă cu un flux zilnic

foarte mare de refugiați care, în multe cazuri, zilnic este mai mare în mod dramatic decât numărul populației băștinașe. În aceste condiții, exercitarea competențelor APL „devine o adevărată provocare. Siguranță comunității, mediul curat, apa potabilă, colectarea deșeurilor solide, tratarea apelor reziduale, transportul public, etc. devin aspecte cheie cu care orașele afectate trebuie să se confrunte zilnic. „Zilnic, pe străzile din Preševo avem 3-4.000 refugiați”, a declarat domnul Ilir

Sadriu, membru al Consiliului orașenesc Preševo, Serbia. „Este necesar să sporim capacitatea companiei de utilități publice, pentru a fi în măsură să gestioneze situația”.

Există 9000 autorități locale în cadrul rețelei NALAS. Doar câteva zeci din ele sunt expuse în mod direct la această criză. Asociațiile autorităților locale sunt gata pentru a facilita sprijinul transfrontalier oraș-la-oraș pentru a ușura povara. „Această criză este, de asemenea, o oportunitate de a

testa cât de pregătiți și sensibili suntem pentru a ajuta”, a declarat domnul Emil Drăghici, Președintele NALAS și Primar al Vulcana-Bai, România.

NALAS reunește 16 Asociații (inclusiv Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM)) care reprezintă aproximativ 9000 autorități locale, alese direct de către peste 80 de milioane de cetățeni din această regiune. NALAS promovează procesul de descentralizare, contribuie la reconcilierea și procesul de stabilizare din regiune și de acum înainte contribuie la procesul de integrare europeană a întregii regiuni. NALAS inițiază și desfășoară inițiative regionale pentru membrii săi și ajută asociațiile să devină reprezentanți viabili ai autorităților locale vizavi de guvernul central. NALAS oferă servicii pentru autoritățile locale în beneficiul cetățenilor din regiune, prin Centrul său de cunoștințe pentru dezvoltarea administrației publice locale din Europa de Sud-est, recunoscut în rândul tuturor părților interesate relevante. Pentru mai multe informații despre NALAS: www.nalas.eu

COOPERAREA INTERMUNICIPALĂ, CHEIA SUCCESULUI PENTRU ASIGURAREA SERVICIILOR COMUNALE DURABILE

În data de 22 octombrie 2015, CALM (Congresul Autorităților Locale din Moldova) a organizat o vizită de studiu în satul Congaz, raionul Comrat, unde funcționează o întreprindere comunală inter-comunitară model, și anume "Congaz-Sulari". Astfel, participanții au avut oportunitatea de a discuta toate aspectele juridice, organizaționale, dar și de funcționare a astfel de întreprinderi, care reprezintă o soluție ideală în ceea ce privește oferirea unor servicii comunale de calitate populației.

Debutul proiectului din sudul Moldovei a avut loc în 2014, atunci când reprezentanții consiliilor locale ale satelor Congaz,

lui a avut loc în luna februarie, 2015, dar și activitatea ulterioară, a demonstrat că, în pofida unor probleme care se referă în special la încheierea contractelor cu populația, proiectul s-a dovedit a fi unul cu bătaie lungă, care asigură servicii de calitate pentru 15 000 locuitori

unui serviciu unic și mult mai eficient sub mai multe criterii. În deschiderea ședinței, primarul satului Congaz, Mihail Esir, liderul informal al proiectului de cooperare intercomunitară din Găgăuzia, a menționat că crearea asociației intercomunitare în regiune a fost un pas

beneficiat, toți împreună, de suport financiar în prima etapă a fost important pentru fondarea întreprinderii locale a gospodăriei locativ-comunale „Congaz Sulari”. În acest scop, ne-a fost alocat un grant în valoare de 110 mii de dolari, bani din care am procurat un excavator, două

care reies avantaje nenumărate. Astfel, e foarte important pe un exemplu care și-a dovedit viabilitatea să demonstrăm și altor localități cum se realizează, de facto, eficientizarea gestionării serviciilor comunale. Mă refer la formele juridice de realizare a cooperării intercomunitare în

Chioselia Rusă și Cotovscoe au decis fondarea primei asociații de cooperare intercomunitară. Edilii și-au dorit astfel să administreze cu forțe comune și, respectiv, mai eficient serviciile comunale din cele trei localități. Pentru a oferi populației servicii calitative a fost reorganizată și modernizată întreprinderea de servicii comunale din s. Congaz.

Lansarea oficială a proiectu-

din cele trei localități, cum ar fi colectarea și evacuarea deșeurilor, iluminarea stradală, întreținerea și dezapezirea drumurilor ș.a.

Această practică, prin intermediul CALM, se dorește a fi replicată și în alte regiuni ale țării. Astfel, mai mulți edili locali s-au întrunit pentru a discuta pașii pe care i-au întreprins aceste localități în crearea

COOPERAREA INTERMUNICIPALĂ, CHEIA SUCCESULUI PENTRU ASIGURAREA SERVICIILOR COMUNALE DURABILE

Moldova și managementul proprietății publice. Asta, pentru că existența unei infrastructuri dezvoltate asigură o calitate mai bună a vieții oamenilor, iar atingerea acestui deziderat trebuie să fie scopul primarilor."

Ulterior, Ivan Buzadji, directorul întreprinderii "Congaz-Sular" a prezentat gama de servicii prestate de Întreprinderea comunală intercomunitară (ICI) multifuncțională din Congaz. Directorul întreprinderii a demonstrat metodele inovative pe care le aplică în activitatea ICI pentru o gestionare mai eficientă.

Participanții la întrunire au accentuat necesitatea perfecționării cadrului legal al conceptului de cooperare inter-municipală, dar și asigurarea

ie să își asume responsabilitatea de încheiere a contractelor individuale, dar și să-și onoreze ulterior facturile.

În cadrul Programului Comun de Dezvoltare Locală Integrată, 40 de primării din Moldova și-au unit eforturile și au creat 10 întreprinderi de cooperare intercomunitară. Acestea prevăd prestarea unor servicii publice - colectarea și evacuarea deșeurilor, iluminarea stradală, întreținerea și deszăpezirea drumurilor, amenajarea teritoriului și reparații capitale. Valoarea totală a granturilor oferite pentru acest tip de proiecte este de 1 milion dolari SUA. Beneficiari ai proiectului

unui suport logistic și financiar din partea statului localităților care decid să lanseze astfel de proiecte. Totodată, aceștia au subliniat importanța obținerii susținerii populației, de aceea oamenii urmează a fi informați despre beneficiile cooperării, dar și despre faptul că ei trebu-

sunt peste 120 000 de cetățeni din 40 localități din RM. Proiectul este implementat de Programul Comun de Dezvoltare Locală Integrată (PCDLI) cu suportul PNUD și UN Women, și susținerea financiară a Guvernului Danemarcei.

CONDIȚII EUROPENE PENTRU COPIII DE LA GRĂDINIȚA DIN SATUL FEȘTELIȚA, ȘTEFAN VODĂ

Grădinița „Voinicel” din satul Feștețița, raionul Ștefan Vodă, a fost inaugurată, după finalizarea lucrărilor de reparație capitală, efectuate în cadrul „Programului de asistență tehnică și financiară acordată de Guvernul României pentru instituțiile preșcolare din Republica Moldova”, în valoare totală de 20 de milioane de Euro. La evenimentul de lansare a instituției preșcolare au participat directorul executiv al Fondului de Investiții Sociale din Moldova (FISM), Mircea Eșanu, Ambasadorul României în Republica Moldova, Marius Lazurca și Valentina Stratan, deputat în Parlamentul R. Moldova.

Astfel, cu sprijinul financiar oferit de Guvernul României, prin intermediul FISM, la grădinița din Feștețița a fost reparat capital un bloc nefinisat, cu două niveluri. În special, a fost instalat sistemul de încălzire, podeaua și blocurile sanitare, au fost reconstruite sistemele

deznodământ și să dăm start unor noi începuturi”, a spus Ambasadorul Marius Lazurca.

Prezent la eveniment, directorul executiv al FISM a mulțumit Guvernului României pentru sprijinul financiar oferit pentru crearea condițiilor moderne de educare și instruire a copiilor. „Rezultatele obținute la grădinița din Feștețița demonstrează, încă o dată, că gestionăm corect grantul generos oferit de Guvernul României. Prin această investiție - 2 milioane de lei, s-au creat condiții mai bune pentru dez-

lor europene. Aici, copiii vor crește și se vor dezvolta într-un mediu confortabil”, a spus Ina Munteanu.

Mai bine de 18 ani de la darea în exploatare, grădinița din satul Feștețița, raionul Ștefan Vodă, funcționa doar vara. În sezonul rece, instituția preșcolară nu activa, din cauza lipsei sistemului de încălzire. După ce în 2005, cu ajutorul FISM, a fost construit sistemul de încălzire, grădinița și-a reluat activitatea în regim normal. În prezent, grădinița din Feștețița este frecventată de peste 130 de copii.

de aprovizionare cu apă și de canalizare, au fost renovați pereții. De asemenea, din grantul românesc a fost schimbat acoperișul întregii grădinițe, s-au montat geamuri și uși noi. La exterior pereții au fost izolați termic, iar fațada instituției a fost renovată integral.

În urma lucrărilor de reparație efectuate, la grădinița „Voinicel” a fost majorat numărul de locuri pentru copii, de la 120 la 160, și au fost create șase locuri de muncă noi în sat.

Ambasadorul României a apreciat înalt rezultatele investițiilor făcute la Feștețița și a reiterat că țara sa va continua să susțină dezvoltarea instituțiilor preșcolare din Moldova. „Ce poate fi mai frumos pentru un Ambasador decât să vadă că ajutorul financiar oferit de țara pe care o reprezintă este bine investit și aduce foleose pentru toată lumea. Ne dorim să continuăm, pentru ca inițiativele frumoase să aibă un

voltarea și educarea copiilor. Rugămintea mea către administrația grădiniței, către părinți este să aveți grijă de aceste edificii, de investițiile care au fost făcute aici”, a menționat directorul executiv al FISM, Mircea Eșanu.

Autoritățile locale și administrația grădiniței au adus mulțumiri Guvernului român și Fondului de Investiții Sociale din Moldova pentru contribuția pe care au avut-o la renovarea grădiniței din sat. „Acest ajutor financiar este o investiție în viitorul localității noastre. Mulțumim Fondului de Investiții, care s-a implicat direct și a demonstrat că resursele financiare externe sunt gestionate foarte bine”, a subliniat primarul satului Feștețița, Nicolae Tudoreanu.

Și părinții s-au arătat satisfăcuți de condițiile în care sunt instruiți copiii lor. „Este o grădiniță modernă, care corespunde condiții-

Beneficiari ai grantului oferit de Guvernul României sunt 774 de instituții preșcolare din 32 de raioane ale țării și peste 200 de mii de persoane: copii, părinți, personal didactic și tehnic. Lucrările finanțate din grantul oferit de Guvernul României includ reparații capitale a clădirilor, schimbarea acoperișului, a sistemelor de încălzire, a rețelelor electrice, amenajarea terenurilor de joacă, schimbarea ferestrelor și ușilor, izolarea termică a pereților exteriori, construcția sistemelor de aprovizionare cu apă a grădinițelor și a sistemelor de canalizare, amenajarea grupurilor sanitare, dotarea cu echipament, mobilier etc.

Fondul de Investiții Sociale din Moldova (FISM) este o instituție creată cu suportul Băncii Mondiale și al țărilor donatoare cu scopul de a contribui la dezvoltarea Republicii Moldova prin gestionarea asistenței externe.

MUNICIPIUL BĂLȚI VA COLABORA CU ORAȘUL DAUGAVPILS DIN LETONIA

Municipiul Bălți va colabora cu orașul Daugavpils din Letonia. Un acord de colaborare în acest sens a fost semnat sâmbătă, 10 octombrie, la Bălți, în cadrul Zilei cooperării Letoniei cu Regiunea de Dezvoltare Nord a Republicii Moldova. Acordul de colaborare dintre cele două orașe a fost semnat de către Leonid Babii, viceprimar de Bălți, și de către Jānis Lāčplēsis, primarul orașului Daugavpils. Evenimentul încheierii acordului a fost facilitat de Ministerul Protecției Mediului și Dezvoltării Regionale al Republicii Letonia (VARAM) și Agenția de Dezvoltare Regională Nord (ADR Nord).

Ceremonia de semnare a acordului dintre cele două orașe a avut loc în incinta Primăriei municipiului Bălți, în prezența reprezentanților autorităților locale din municipiul Bălți și orașul Daugavpils și a jurnaliștilor. Din partea Republicii Letonia, la eveniment au participat ambasadorul pentru Parteneriatul Estic al Ministerului Afacerilor Externe din Letonia, E.S. Juris Poikāns, și vicesecretarul de stat din cadrul Ministerului Protecției Mediului și Dezvoltării Regionale (VARAM) al Letoniei, Ilona Raugze.

Participanții la eveniment au discutat despre perspectivele de colaborare dintre cele două orașe.

„Faptul că membrii Consiliului Municipal Bălți au aprobat în unanimitate posibilitatea semnării acordului de colaborare cu orașul Daugavpils spune multe. Popoarele noastre au multe în comun. Credem că anume

Letonia, ca stat membru al Uniunii Europene, dispune de acel potențial către care noi trebuie să tindem. Și municipiul Bălți dispune de un potențial economic bun, dar avem nevoie de standarde europene.

Pentru asta, avem de parcurs un drum lung”, a declarat Leonid Babii, viceprimar de Bălți.

„Așa cum a spus colegul meu, avem multe în comun. Cel mai important este

că acesta nu va fi un simplu acord semnat. Dincolo de acest acord sunt oamenii. Oamenii care se știu reciproc și colaborează. Venind aici, am rămas plăcut surprins să rămân cu senzația că văd atâtea lucruri cunoscute mie. Acordul de azi va fi fundamentul relațiilor noastre de mai departe”, a spus, la rândul său, primarul orașului Daugavpils, Jānis Lāčplēsis.

Ambasadorul pentru Parteneriatul Estic al Ministe-

rului Afacerilor Externe din Letonia, E.S. Juris Poikāns, i-a felicitat pe semnarii acordului cu ocazia evenimentului. „Sper foarte mult că cele două orașe vor menține relații de colaborare foarte strânse”, a spus E.S. Juris Poikāns.

„Sunt sigur că acordul de încheiat va fi unul care va apropia cele două orașe din punct de vedere economic și cultural. Municipiul Bălți ar putea prelua foarte multe exemple frumoase de la orașul Daugavpils, un oraș care în ultimii 5 ani s-a dezvoltat foarte mult”, a menționat directorul ADR Nord, Ion Bodrug.

Regiunea de Dezvoltare Nord continuă să-și consolideze relațiile de cooperare în domeniul dezvoltării regionale cu Letonia, la nivel de administrații publice locale. Semnarea acordului de colaborare dintre municipiul Bălți și orașul Daugavpils este cel de-al 10-lea acord de colaborare dintre două administrații publice locale ale Moldovei și Letoniei. Marți, 6 octombrie, în contextul Zilelor Regiunii de Dezvoltare Nord, raionul Glodeni și regiunea Jelgava și-au exprimat intenția de colaborare prin semnarea unui acord.

Ziua cooperării Letoniei cu Regiunea de Dezvoltare Nord a Republicii Moldova a încheiat șirul de evenimente organizate în contextul celei de-a III-a ediții a Zilelor Regiunii de Dezvoltare Nord, organizată în perioada 6-10 octombrie 2015 de ADR Nord, sub egida Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, în colaborare cu Ministerul Protecției Mediului și Dezvoltării Regionale al Republicii Letonia (VARAM), Agenția pentru Investiții și Dezvoltare a Letoniei și Asociația obștească „Forumul rural din Letonia”.

www.adrnord.md

ARMENII ȘI GEORGIENII AU ÎNVĂȚAT DIN EXPERIENȚA UNGHENENILOR

Desigur, și unghenienii au avut ce învăța de la partenerii lor, în cadrul proiectului care presupune introducerea practicilor inovative de management al deșeurilor. „Armenii, georgienii au considerat că e bună ideea noastră de a instala la platformele de gunoi containere, în care sunt depozitate pet-urile”, a spus Alexandru Ambros, primar al orașului Ungheni. „Ni s-a explicat că dacă vom colecta și compacta separat pet-urile și capacele acestora, vom obține mai mult venit. Am preluat această practică. Inclusiv am apreciat ideea depozitării frunzelor într-o groapă specială, care ulterior să fie folosite drept îngrășământ”, a subliniat și Claudia Coniuhov, administratoarea ÎM „AVE-Ungheni”.

Așadar, timp de doi ani, autoritățile publice locale din Ungheni și Centrul Regional de Dezvoltare Durabilă (CRDD) au

fost parteneri în cadrul unui proiect implementat împreună cu orașele Kutaisi, Georgia, Ararat, Armenia și Galați, Ro-

mânia. Potrivit Svetlanei Ciobanu, director CRDD, în această perioadă au fost realizate mai multe studii cu privire la managementul deșeurilor în aceste localități, organizate diferite mese rotunde, campanii de salubritate în cadrul cărora s-a pus accentul pe educația ecologică. Totodată, un rol asumat în acest proiect l-au avut și cadrele didactice, copiii de la Grădinița „Steluța”, cu implicarea cărora au fost desfășurate anumite activități orientate spre educația ecologică. „Copiii le-a plăcut că au fost implicați în activități. Împreună am organizat și o paradă de modă, iar rochiile au fost realizate din materiale reciclabile. Am desfășurat acțiuni de salubritate, de informare a populației despre dauna me-

diului poluat. Ne-am ales și cu un calendar eco, în care au fost incluse cele mai semnificative evenimente ecologice”, a punctat metodista Nina Grădinaru. Experiența grădiniței respective va fi preluată și de restul instituțiilor de acest tip din oraș.

Alexandru Ambros a afirmat că pe lângă managementul deșeurilor în orașul Ungheni, care în opinia lui, a atins un nivel onorabil, se acordă atenție și altor probleme cu impact ecologic, cum ar fi reabilitarea capitală a stației de tratare a apelor reziduale, precum și curățarea lacului Delia, întărirea malul râului Prut, care este supus eroziunii, amenajarea spațiilor verzi.

Oxana DIACONU

PRIMARI DIN R. MOLDOVA AU ÎMPĂRTĂȘIT EXPERIENȚA DE A DECIDE TRANSPARENT!

Primari din localități partenere a Programului comun de Dezvoltare Locală Integrată (PCDLI) au împărtășit experiența de a decide transparent. Toate acestea în cadrul evenimentului de lansare a Săptămânii transparenței care este marcată în R. Moldova în perioada 12-18 octombrie în contextul Săptămânii Europene a Democrației Locale.

Conform unui studiu realizat de PCDLI pe parcursul anului 2014, circa 50 la sută din populația chestionată susține că nu este deloc informată referitor la deciziile Consiliului Local și ale Primăriei. Totodată, persoanele cu nivel de bunăstare sporit sunt de 1,6 ori mai informate decât cele cu venituri reduse.

În acest context autoritățile centrale și partenerii de dezvoltare au îndemnat autoritățile locale să realizeze cât mai multe activități menite să aducă cetățenii mai aproape de deciziile primăriei. Tema Săptămânii Europene a Democrației Locale 2015 este „**Trăind împreună în societăți multiculturale: respect, dialog, interacțiune**», iar activitățile sunt realizate la inițiativa Cancelariei de Stat cu sprijinul Programului Comun de Dezvoltare Locală Integrată (PCDLI), implementat de PNUD și UN Women cu susținerea financiară a Guvernului Danemarccii.

Sergiu Ceauș, Secretar general adjunct al Guvernului Republicii Moldova a ținut să menționeze că fiind parte a evenimentelor de importanță și amploare europeană, Guvernul R. Moldova reiterează angaja-

mentul în promovarea autonomiei locale, descentralizării, dezvoltării și transparenței decizionale la nivel local. „*Punem un accent deosebit pe îmbunătățirea procesului de guvernare locală prin acțiuni de promovare a transparenței decizionale și îmbunătățirii dialogului cu membrii comunităților. Sunt încurajătoare exemplele primarilor prezenți aici. Ne dorim mai multe astfel de realizări. Încurajăm autoritățile locale să asigure continuitatea acestor inițiative pe parcursul întregului an, or numai astfel poate fi stabilită o comunicare eficientă cu cetățenii.*”

Dafina Gercheva, Coordonatoare rezidentă ONU / Reprezentantă rezidentă PNUD în Moldova a declarat că la moment, putem constata că sunt anumite probleme în domeniul

accesului limitat a persoanelor în vârstă, precum și celor cu handicap în luarea deciziilor la nivel local. „*Un exemplu îmbucurător este faptul că, pentru prima dată, în rezultatul alegerilor locale din anul curent, două femei de etnie romă au fost alese în calitate de consiliere locale. Este un rezultat, însă este puțin. Pentru dezvoltarea armonioasă a fiecărei localități, dar și a țării în ansamblu, este indispensabilă mobilizarea diferitor grupuri de femei și bărbați marginalizate, în special, minoritățile etnice și religioase pentru a participa activ la elaborarea și monitorizarea planurilor și bugetelor locale. În general, este importantă implicarea fiecăruia om.*”

În cadrul evenimentului de lansare a Săptămânii Transparenței, Silvia Țurcanu, primarul

de Chișcăreni (Sângerei) a menționat: „*Localitatea este ca o familie cu multe provocări pentru care pot fi găsite soluții doar implicând toți oamenii din comunitate, indiferent de statutul social, confesiunea religioasă sau alte criterii. Doar întrebând oamenii poți afla necesitățile lor și soluționa cu adevărat problemele stringente ale satului. La nivelul localității noastre a fost creată o rețea a celor ONG-uri, avem post de radio local, mergem în sat ca să vorbim cu oamenii.*”

În cadrul evenimentului a avut loc prima transmisiune on-line a evenimentului de lansare a Săptămânii transparenței în satul Larga (Briceni). Primarul Radu Urechean a vorbit despre soluțiile inovative pe care le utilizează pentru o bună organizare a vieții comunității. «Pen-

tru a ajunge cu mesaje la toate categoriile de populație folosim mai multe instrumente: actualizăm site-ul primăriei, facem transmisiuni online a ședințelor consiliului local, trimitem SMS-uri către toți locuitorii satului, avem discuții cu cetățenii din localitate. Cu cei plecați peste hotare discutăm prin Skype. Toate acestea ne ajută să informăm cetățenii și să-i organizăm mai ușor.”

Săptămâna Transparenței include peste 100 activități organizate de cele 30 de primării pentru ca cetățenii să cunoască mai bine bugetul localității, cum sunt cheltuiți banii, cine sunt consilierii locali, și cum se pot înscrie la audierile publice ale primarilor.

www.descentralizare.gov.md

VA FORMA 100 DE PRIMARI-MODEL

”VREM SĂ DEMONSTRĂM CLASEI POLITICE DIN REPUBLICA MOLDOVA CĂ 100 DE PRIMARI DIN ȚARA NOASTRĂ POT FI CA CEI 300 DE SPARTANI ÎN FAȚA ARMATEI PERSANE!”

de stat la Ministerul Mediului. În prezent, este directorul unui proiect de consultanță în domeniul administrației publice locale.

”La noi, în Moldova, tot ce ține de consultanță în administrația publică locală reprezintă un teren neexploatat”, a specificat Ion Crudu pentru ”Expresul”, menționând că a înțeles acest lucru încă pe timpul când era primar de Vărzărești. De aceea își dorește acum să ofere un

”arsenal” întreg de servicii de consultanță pentru primarii din Republica Moldova, cum ar fi: atragerea fondurilor și investițiilor naționale și internaționale, inițierea unor parteneriate publice-private, consultanță în domeniul juridic, relații cu publicul și presa etc.

Startul proiectului va fi dat la Ungheni.

De ce? Ion Crudu a menționat, mai în glumă, mai în serios, că are de întors o datorie pri-

marului Alexandru Ambros. Pe vremea când era primar de Vărzărești, a apelat de mai mult ori la edilul orașului Ungheni pentru a-i cere sfatul. Iată că acum vrea să se revanșeze. ”Nu cred că Alexandru Ambros ar avea cel mai mult nevoie de serviciile pe care avem de gând să le prestăm. Totuși, vom porni de aici, în dorința de a le arăta celorlalți primari un model demn de urmat”, a subliniat Ion Crudu.

Va merge și acolo de unde a pornit, adică în raionul Nisporeni. Dar, a menționat dânsul, va ajunge acolo atunci când primarii nisporeni vor solicita să devină beneficiarii proiectului respectiv.

Ion Crudu a specificat că

acest proiect este prevăzut pentru un an, cu posibilitatea de a fi extins până la finele mandatului actualilor primari. Scopul final este să fie create cel mult 100 de localități-exemplu cu primari-model.

”Vrem să demonstrăm clasei politice din Republica Moldova că 100 de primari din țara noastră pot fi ca cei 300 de spartani în fața armatei persane”, a punctat dânsul. (Istoria spune că cei 300 de spartani au ținut piept trei zile unei armate persane de un milion de soldați, în bătălia de la Termopile în anul 480 î.Hr. – nota red.)

Sursa:

www.expresul.com

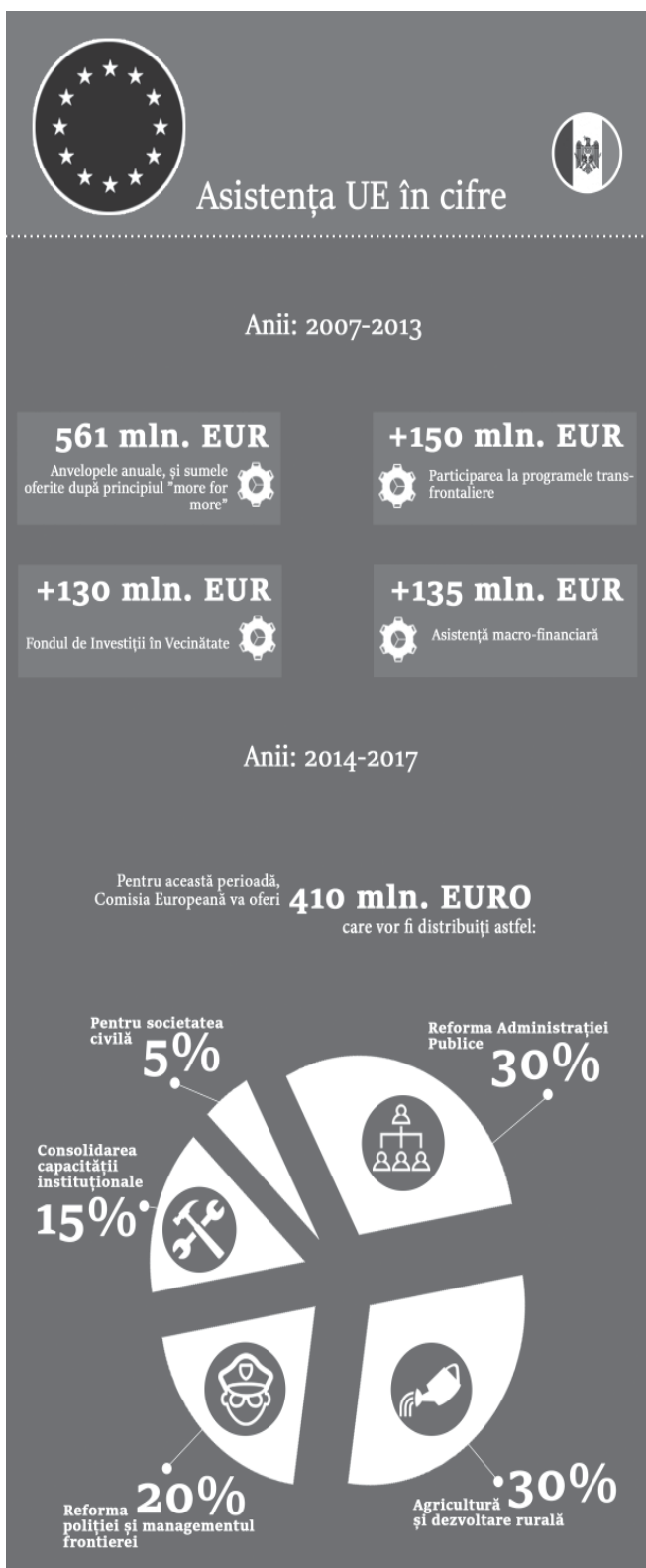
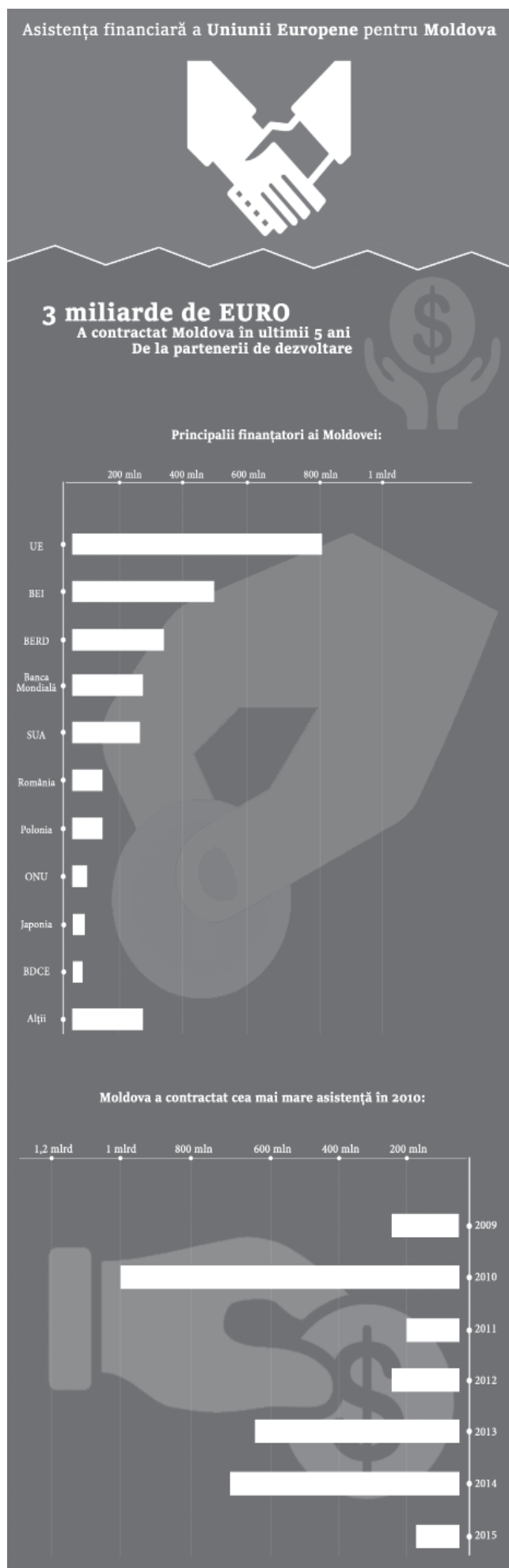
ASISTENȚA FINANCIARĂ A UE PENTRU MOLDOVA ÎN ULTIMII 5 ANI

Uniunea Europeană este lider absolut la capitolul susținere a Moldovei, oferind peste 840 de milioane de dolari sub formă de grant. Totodată, în toată această perioadă Moldova a contractat circa 3 miliarde de dolari de la partenerii de dezvoltare. Totuși, instabilitatea politică și criza financiar-bancară a dus la suspendarea fondurilor de anul acesta și generează un risc major de ratare a sumelor planificate pentru 2016, se spune într-o analiză a IPRE.

Mai precis, este vorba de peste 40 de milioane de euro în 2015 și 62 de milioane de euro în 2016. Institutul de Politici și Reforme Europene și AGORA vă prezintă într-un infografic mai multe detalii la acest subiect:

<http://agor>

3 miliarde de EURO
A contractat Moldova în ultimii 5 ani
De la partenerii de dezvoltare

Support bugetar

În prezent Republica Moldova derulează concomitent 8 programe de suport bugetar din partea Uniunii Europene.

Program	Descriere	Risc de pierdere	Cauze
Programul Stimularea Economică a Zonelor Rurale - ESRA	Cel mai de succes program pentru ultimii 5 ani	12 mln. Euro în 2013	Instabilitatea politică; Criza financiar-bancară; Instabilitatea macroeconomică și macrofinanciară
Programul de reformă a învățământului vocational	Ce urma să se facă în 2014: 5 centre de excelență; 3 centre de cercetare	3,5 (2015) + 10 (2016) mln. Euro	Instabilitatea politică; Criza financiar-bancară; Instabilitatea macroeconomică și macrofinanciară; Lipsa instrumentelor financiare pentru implementarea activităților anuale
Programul de suport bugetar pentru implementarea planului de acțiuni privind liberalizarea regimului de vize	Primerul program care detină monitorizajul activității a Guvernului și a rezultatul activităților cu un an mai devreme (2014) decât termenul planificat (2015)	7 mln. Euro în 2016	Instabilitatea politică; Criza financiar-bancară; Instabilitatea macroeconomică și macrofinanciară
Programul de reformare al sectorului energetic	Planificat să fie finalizat în anul 2014, acest program a beneficiat de un suport adițional de 10 mln. Euro	10 mln. Euro în 2015	Neîncheierea unui Acord financiar cu BEI și BERD pe marea construcție gazoductului Ughest - Chișinău și înlocuirea cu Gazoductul Iași-Lugoj
Programul pentru agricultură și dezvoltare rurală - ENPARD	Programul este o continuare a Programului ESRA. A fost suspendat pe 31.03.2014, cu un buget rămas de 44 mln. Euro ce urmează să fi deversat până în anul 2018.	44 mln. Euro în perioada 2015-2018	Instabilitatea politică; Criza financiar-bancară; Instabilitatea macroeconomică și macrofinanciară
Reforma Justiției	Programul are de implementat reforme la toate capacitățile legat de justiție	15 (2015) + 13,2 (2016) mln. Euro	Programul este în implementare Strategică de Reformare a Sectorului Justiției; Instabilitatea politică; Criza financiar-bancară; Instabilitatea macroeconomică și macrofinanciară
Support pentru reforma managementului finanțelor publice	Ambrele programul se obține în anul 2014 este o tranșă în valoare de 8 mln. Euro fixare.	8+8 mln. Euro în 2016	Instabilitatea politică; Criza financiar-bancară; Instabilitatea macroeconomică și macrofinanciară
Support pentru implementarea Acordului de liber schimb cu UE			

Acest infografic este posibil datorită ajutorului generos al poporului american oferit prin intermediul Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Opiniile exprimate aparțin companiei Interakt și nu reflectă în mod necesar poziția USAID sau a Guvernului SUA.

PRIMARII ORAȘELOR DIN REGIUNEA CENTRU, ÎN SLOVACIA

Agenția de Dezvoltare Regională Centru a organizat o vizită în Slovacia pentru primarii din cele 12 orașe din componența Regiunii Centru. Deplasarea s-a desfășurat în perioada 19-23 octombrie curent și a făcut parte din proiectul moldo-slovac „Dezvoltarea capacităților orașelor privind planificarea urbană integrată în context regional”.

Proiectul este implementat în parteneriat cu Agenția pentru Dezvoltare Regională Senec-Pezinok, Slovacia. Obiectivul proiectului este axat pe dezvoltarea capacităților orașelor din Regiunea de Dezvoltare Centru în planificare urbană integrată, a rolurilor orașelor în dezvoltarea regională, precum și pe împărtășirea experiențelor și bunelor practici între orașe similare.

Delegația din Republica Moldova a fost întâmpinată de primarii orașelor partenere Senec și Pezinok. Aici delegația din Republica Moldova a participat la o sesiune de transfer de experiență, unde s-a discutat în special despre dezvoltare de parteneriate moldo-slovace. Pe parcursul

deplasării în Slovacia primarii au avut întâlniri și cu reprezentanții orașelor Bratislava și Samorin.

Participanții la vizită au avut o întrevedere cu reprezentanții Ministerului de construcție, de transport și dezvoltarea regională a Republicii Slovace. Aici aceștia au discutat despre rolul Ministerului în dezvoltarea regională, dar și despre punctele de tangență dintre instituțiile similare din Slovacia și Republica Moldova.

Pe parcursul vizitei oficialii moldoveni au vizitat mai multe proiecte investiționale implementate în regiune. Una dintre destinațiile acestora a fost Centrul cultural și de informare (KIS) Šenkvice unde oaspeții din străinătate s-au informat despre locațiile importante din localitate, dar și despre toate destinațiile turistice din regiune.

În rezultatul vizitei de studiu primarii participanți intenționează să aducă și în Republica Moldova bunele experiențe acumulate în Slovacia. Primarul orașului Strășeni, Valentina Casian, a comunicat că „Această vizită este foarte importantă pentru preluarea noilor practici de dezvoltare a localității. Deplasările de serviciu în orașele dezvoltate deschid noi orizonturi în realizarea tuturor proiectelor propuse, iar schimbul de experiență și comunicarea cu partenerii străini este o sursă de inspirație în procesul de administrare. În urma acestei vizite vor avea de câștigat locuitorii întregii comunități pentru că aici au fost puse bazele unor idei de parteneriate moldo-slovace pe care intenționăm să le dezvoltăm cât mai curând.”

Proiectului moldo-slovac „Dezvoltarea capacităților orașelor privind planificarea urbană integrată în context regional” a fost lansat la începutul anului 2015. Activitățile proiectului sunt grupate în 2 părți. Prima parte prevede transferul de experiență Slovac și dezvoltare de parteneriate unde va fi organizat un forum interactiv moldo-slovac timp de 2 zile pentru cunoaștere și schimb de bune practici.

Cea de-a doua parte va fi analiza de „stat-of-the-art” și planificare / sprijinirea în continuare a dezvoltării prin desfășurarea unui studiu analitic privind potențialul regiunii Centru, identificarea polilor de creștere și prezentarea vizuală a rezultatelor sub forma unei hărți electronice interactive. În final vor fi dezvoltate 12 concepte de proiect pentru 12 orașe din regiunea Centru cu sprijinul experților slovaci.

Proiectul este finanțat în cadrul Programului Oficial de Asistență pentru Dezvoltare al Republicii Slovace și este planificat pentru perioada ianuarie 2015 – aprilie 2016.

Amintim că în componența Regiunii Centru sînt raioanele: Anenii Noi, Călărași, Criuleni, Dubăsari, Hîncești, Ialoveni, Nisporeni, Orhei, Rezina, Strășeni, Șoldănești, Telenești și Ungheni.

COMUNA REGINA MARIA, R. SOROCA, DECORATĂ CU O DISTINCȚIE REGALĂ LA SINAIA

O distincție regală, Crucea Casei Regale a României a fost oferită comunei Regina Maria, în cadrul evenimentelor desfășurate la Castelul Peleş (Sinaia, România), cu prilejul sărbătoririi Majestății Sale Regelui Mihai I al României.

Pe 25 octombrie 2015, Majestatea Sa a împlinit vârsta de 94 de ani. În ajun, Altețele Lor Regale Princesesa Moștenitoare și Principele Radu au găzduit, la Castelul Peleş, câteva evenimente.

Astfel, joi, 22 octombrie, în Holul de Onoare a palatului Peleş, a avut loc ceremonia de decorări regale. Majestatea Sa Regele, prin Alteța Sa Regală Princesesa Moștenitoare, a distins nouăsprezece personalități și instituții, oferind Medalia Regele Mihai I pentru Loialitate, Crucea Casei Regale a României, precum și Ordinul Coroana României.

Una dintre înaltele distincții – Crucea Casei Regale a României, a fost oferită comunei Regina Maria din raionul Soroca, prima entitate administra-

tiv-teritorială a Republicii Moldova care poartă nume regal.

Pentru oferirea distincției regale, a fost invitat la eveniment, domnul Oleg

doi membri ai familiei regale: Alteța sa, Principele Radu (octombrie 2013) și nepotul regelui Mihai I, Nicolae (februarie 2015). La rândul lor, autoritățile locale

comunei Regina Maria, în persoana lui Oleg Nastas.

„Pentru exemplul patriotic și istoric pe care locuitorii acestei comune l-au dat, alegând să se întoarcă la identitatea lor interbelică reluând numele Reginei României Mari. Pentru ca în aceste vremuri de tumult social, aleg să păstreze viu exemplul strălucit de dedicație și iubire de țară al Reginei Maria și se străduie, în ciuda greutăților materiale ca, prin cultură și educație, să ofere un viitor mai bun generațiilor ce vor urma” se men-

Fotograf: Tatiana Mitrofan

Nastas, ex-primar al comunei și familia sa. De menționat că, în timpul mandatului lui Oleg Nastas, între comuna Regina Maria și familia regală a început o frumoasă relație de colaborare, pe parcursul căreia comuna a fost vizitată de

și unii locuitori ai comunei au fost invitați la evenimente organizate de Casa Regală.

La 22 octombrie, Princesesa Moștenitoare, a înmănat, în numele Majestății Sale, Crucea Casei Regale a României

și unii locuitori ai comunei au fost invitați la evenimente organizate de Casa Regală.

Localitatea soroceană a fost botezată în numele Reginei Maria a României, în semn de recunoștință pentru aju-

torul acordat. Aflând despre greutățile țăranilor de pe aceste locuri, Regina Maria le-a trimis un ajutor în formă de lemn din munții Carpați, utilizat la construcția caselor. În perioada sovietică, satul a purtat un alt nume – Kotovsc. Dar de mai bine de două decenii, localitatea a revenit la numele istoric.

La rândul său, Oleg Nastas a ținut un discurs de mulțumire în fața Altețelor Lor Regale, Princesesa Margareta și Principele Radu. „Această distincție este o deosebită onoare și o mare mândrie pentru comuna noastră. Ne bucurăm mult de legătura frumoasă dintre localitate și familia regală” a menționat domnul Nastas. Ulterior, familia Nastas va transmite înalta distincție comunei.

După ceremonia de decorare, Corul Regal a susținut un concert, dedicat zilei de naștere a Regelui.

La evenimentele din 22 octombrie, au luat parte personalități din domeniul științei, artei, educației, din viața politică și din lumea presei din România și din Republica Moldova.

Sursa: odn.info.md

ASOCIAȚIILE PRIMARILOR, VERIGILE PŪTERNICE ALE CALM

CALM a organizat întâlniri în toate raioanele țării, reprezentanții APL din teritoriu și-au exprimat disponibilitatea și dorința de a merge alături de Congresul Autorităților Locale spre atingerea scopului comun: fortificarea autonomiei locale. Astfel, au fost reînnoite angajamentele între CALM și Asociațiile raionale ale primarilor, care au constituit și constituie o rețea de implicare și consacrare cauzei comune. Reproducem și în acest număr ipostaze fotografice din raioanele, unde primarii s-au reunit în jurul acestei idei comune.

ASOCIAȚIILE PRIMARILOR, VERIGILE PŪTERNICE ALE CALM

